

بازیابی مفاهیم و تحلیل‌های جامعه‌شناختی آن برای مخاطبان کتاب مشکل است. این معجون عجیب عشق و عرفان، تشیع، شعر و ادبیات با تحلیل‌های اجتماعی، موضع‌گیری سیاسی، بحث ولایت فقیه، تزکیه‌ی نفس، توصیه‌های اخلاقی برای زندگی بهتر و اندرزها را شامل می‌شود.

به نظر می‌رسد که هر یک از این موارد در جای خود و در رشته علمی مربوط موضوعاتی مهم برای بحث و پژوهش تلقی می‌شوند ولی مسأله این است که طرح سازمان نیافته آن‌ها ممکن است کاستی‌هایی را موجب شود که به فهم بهتر از مسائل کمکی نکند. شاید یکی از دلایل نویسنده محترم در طرح این مباحث اشتیاق وی به ورود در حوزه‌ی روشنفکری دینی بوده است ولی از مضمون بحث‌ها چنین بر می‌آید که هنوز وی آمادگی علمی لازم برای ورود به این مباحث و لااقل در حد نظریه‌پردازی را ندارد و ناشکیبایی و عدم تعمق در این حوزه‌ها ممکن است فرد را به یک مخاطره علمی بکشاند.

**مؤلف
یا محقق
حتماً می‌بایستی
خلاءهای موجود در هر زمینه را
به مخاطبان
خود
گوشزد نماید.**

**برخی
تصور خود را از واقعیت
به جای واقعیت می‌گذارند.**

نکته‌ی آخر در این نقد به روش ارجاع و استناد مطالب کتاب به منابع دیگر مربوط می‌شود. نویسنده در حدی اندک به منابع و کستاب‌های فارسی در زمینه نظریه‌های جامعه‌شناسی استناد کرده است و اغلب به بخش‌های مختلف یک کتاب خاص استناد می‌کند. در عین حال هر گاه خود وی کتاب یا مقاله‌ای به چاپ رسانده و یا زیر چاپ دارد، به دفعات به آن‌ها ارجاع می‌دهد. این مسأله نیز ممکن است از جانب خواننده چنین تفسیر شود که گویا نویسنده، مقاله یا کتاب خود را قابل طرح دانسته و سایر منابع را فاقد ارزش استناد تلقی می‌کند.

علی شاه‌شجاعی

اولویت‌بخشی

به

فقر

ترجمه

○ توسعه روستایی، اولویت‌بخشی به فقر (حمایت از اقشار آسیب‌پذیر)

○ رابرت چمبرز

○ مصطفی ازکیا

○ دانشگاه تهران

○ ۱۳۷۶

«توسعه روستایی...» از لحاظ علمی و تحقیقی اثری بسیار معتبر است و نویسنده‌ی آن جزء افراد صاحب‌نام در حوزه‌ی توسعه روستایی و زمینه‌های وابسته می‌باشد؛ چمبرز نظریه‌های نوینی در مورد روستاییان و اهمیت مشارکت آنان در برنامه‌ریزی برای توسعه‌ی روستایی مطرح کرده است.

قبل از بررسی ترجمه، لازم است تا از تشخیص درست و دقت نظر مترجم محترم در انتخاب این کتاب که دارای جنبه‌های عملی و کاربردی برای محققان کشور می‌باشد، تشکر کنیم و اظهار امیدواری نماییم که اشکالات ترجمه‌ای و ویرایشی آن در چاپ‌های بعدی برطرف شود.

این نوشته، بررسی اجمالی و به شکل تصادفی و گذرای اثر فوق است.

۱. در روی عنوان کتاب، عبارت (حمایت از اقشار آسیب‌پذیر)، اضافی ترجمه شده است. واژه‌ی «حمایت» این نکته را به ذهن متبادر می‌سازد که روستاییان افرادی ضعیف و محتاج به حمایت افراد قدرتمندتر شهری و یا دولتی هستند که این مسأله‌ها اصول و دیدگاه‌های چمبرز در تناقض است.

۲. در پشت جلد کتاب به انگلیسی کلمه‌ی translated/ به جای Translated by آمده است. همچنین نام نویسنده که صاحب اثر تلقی می‌شود، به طور ناقص R.Chambers قید

شده است.

۳. کلیدی یادداشت‌های/ notes فصول کتاب حذف شده است. قابل ذکر است که اطلاعات موجود در یادداشت‌ها به دلیل آن‌که مکمل اطلاعات کتاب می‌باشد، گاه از متن کتاب اهمیت بیش‌تری دارد و مترجم محترم بدون دلیل این بخش‌های ارزشمند کتاب را حذف نموده است. در مورد توضیحی که مترجم در آخرین بند صفحه ۸ کتاب آورده‌اند، باید بگوییم که در متن اصلی نیز کلیدی منابع یک‌جا در آخر کتاب قید شده است، ولی در آخر هر فصل یادداشت‌هایی وجود داشته است که از ترجمه‌ی آن‌ها صرف‌نظر شده است.

۴. تصویر روی جلد کتاب، گویای محتوا و عنوان کتاب نیست.

۵. پاراگراف‌های ترجمه شده، با پاراگراف‌های اصل کتاب هماهنگی ندارند. مترجم، پاراگراف‌های جدیدی به وجود آورده، آن‌ها را ادغام و یا حذف نموده است: (مثلاً صص ۲۲، ۲۷؛ صص ۲۷، ۲۸؛ صص ۳۰، ۳۱؛ صص ۳۴ و ۳۵، ۳۶؛ صص ۸۲، ۸۳؛ شماره‌های لاتین به اصل کتاب و شماره‌های فارسی به متن ترجمه اشاره دارد).

۶. یک‌دست نبودن در ضبط اسامی خاص و معادل‌ها. به عنوان نمونه، مترجم گاه اسامی خاص کتاب را آوانگاری کرده است (صص ۳۶۰) و گاه اسامی خاص، هم به صورت آوانگاری و هم همراه با معادل‌های انگلیسی آن‌ها آورده شده است. (صص ۳۲ و ۳۷).

۷. صص ۱۴ و ۱۵: در این صفحه، پاراگراف اول در واقع از رابرت. اس. مک‌نامارا نقل قول شده است و پاراگراف دوم که ادامه‌ی آن در صص ۱۵ آمده است، نقل قول از مارگارت هاسول می‌باشد. حال آن‌که در ترجمه‌ی موجود چنین استنباط می‌شود که پاراگراف نخست، از آن نویسنده کتاب است. در حالی که پاراگراف دوم نقل قولی از مک‌نامارا است که خانم هاسول در کتاب خود به نام «ماهیت فقر» آن را نقل کرده است (P.1).

۸. صص ۱۹۰، مترجم برای واژه مرکز در پانویست اصطلاح/ Self examination و به جای پیرامون، کلمه‌ی Core/ را گذاشته است (P.4). در همان صفحه مترجم به جای کلمه‌ی Professionals/ «حرفه‌ها» را گذاشته که معادل دقیق و درست‌تر آن «متخصصان» می‌باشد.

۹. P.10 مترجم در برابر واژه‌ی/ torism «دیدارهای سیاحتی» گذاشته است (صص ۲۶) اما

یک‌دستی را در سراسر کتاب رعایت نکرده است. مثلاً (ص ۸۷، عنوان پاراگراف سوم).

۱۰. مترجم بدون توجه به متن اصلی به صورت آزادانه و توضیحی به ترجمه پرداخته است. این شکل در مواردی چندی به چشم می‌خورد:

1. P.35. The two cultures have contrasting ideas about the causes of rural poverty. These contrasts are far from absolute and there are many overlaps and exceptions.

دو گروه مصلحان توسعه روستایی هر یک با فرهنگ خاص خود، تحلیل‌های متفاوتی از فقر روستایی ارائه می‌دهند. هر چند در برخی موارد تحلیل‌های این دو گروه وجه اشتراکی نیز دارد (ص ۵۵).

ترجمه‌ی پیشنهادی: دو گروه مصلحان توسعه روستایی هر یک با فرهنگ خاص خود دارای باورهای متفاوتی در زمینه‌ی علل فقر روستایی هستند. این تفاوت‌ها مطلق نیستند، مشترکات و استثنائات بسیاری نیز به چشم می‌خورد.

2. P.37. Let us now elaborate this contrast more generally and try to summarise those two clusters of explanation of political economists like kurier and of physical ecologists like kanwar and Mycra.

در این جا مترجم به ترجمه کاملاً آزاد اقدام کرده است:

«در این جا تضادهایی را که میان عقاید این صاحب‌نظران در باره‌ی فقر وجود دارد در دو دسته خلاصه کرده‌ایم. این دو را با دقت بیشتری مورد توجه قرار می‌دهیم» (ص ۵۶).

۱۱. PP.40-41: در این جا مترجم به شکل کاملاً آزاد پاراگراف را ترجمه کرده است و در حدود ۱۰ سطر از متن اصلی کتاب حذف شده است (صص ۶۰ و ۶۱).

۱۲. PP.36-37: مترجم حدود ۴۵ سطر را ترجمه نکرده است و بقیه به شکل آزاد ترجمه شده است. نگاه کنید به عنوان «تبیین فقر روستایی» (صص ۵۶-۵۵).

۱۳. P.47 در آغاز فصل سوم، سطر اول کفته‌ی Lewis Carroll/ از کتاب آپس در سرزمین عجایب حذف شده است (ص ۶۷).

۱۴. P.56: پانویست جدول حذف شده و اصطلاح cross-checking/ بدون ترجمه در جدول آمده است (ص ۷۸).

بی‌سواد» تصور کرده است (ص ۲۱۱).

۲۰. در همان صفحه از انجیل جمله‌ای نقل شده است به این مضمون: /and the last... shall be first مترجم این جمله را بدین شکل ترجمه کرده است:

«فقر را باید اولویت بخشید». در انجیل منظور از /the last لزوماً فقر نیست (ص ۲۱۱).

۲۱. P.172 پاراگراف چهارم؛ مترجم واژه /pervert را که به معنی «گمراه کردن» است، /prevent (جلوگیری کردن) پنداشته است. در همین پاراگراف چندین عبارت و دو سطر از مطلب حذف شده است (ص ۲۱۷).

۲۲. P.174: در این صفحه جدولی آمده است و مترجم در برابر کلماتی همچون «اول» و «آخر» معادل انگلیسی آن‌ها را به ترتیب /First, Last/ در جدول آورده که ذکر معادل‌ها لزومی ندارد (ص ۲۱۷).

۲۳. گاهی مترجم در برابر واژه‌های مختلف انگلیسی یک برابر نهاده قرار داده است و گاه در برابر واژه‌هایی که برابر نهاده‌ای پذیرفته شده دارد، دو واژه بکار برده است.

مثلاً برای (ص ۲۹ unobserved P.13 ved) و (ص ۱۴ P.1 unperceived/ (ص ۲۲ P.23) /unseen/ معادل «نامرئی» گذاشته و در کلمات /Knowledge/ «دانش و آگاهی» (ص ۱۹ P.4) و /Lobbying/ «دزدی و غارتگری» (ص ۱۶۹،

P.133) آورده است. ترجمه‌ی این اثر در برخی از بخش‌ها دارای روانی بوده و در برخی دیگر نیز از زبانی سست و کم‌مایه برخوردار است. به طوری که این تصور پیش می‌آید که چندین نفر در ترجمه دست داشته است.

اگر ترجمه کتاب دارای واژه نامه بود، این عدم یک‌دستی مشهودتر می‌شد.

سخن آخر این‌که، ترجمه‌ی کتاب «توسعه‌ی روستایی، اولویت بخشی به فقرا»، علی‌رغم مساعی مترجم محترم و همکارانشان که ویرایش آن را بر عهده داشته‌اند و با توجه به این‌که ناشر معتبری چون «دانشگاه تهران» به انتشار این کتاب اقدام کرده است، دارای نواقص و مشکلات فراوانی است که نمونه‌هایی از آن فهرست‌وار ذکر شد.

امید است مترجم و ناشر محترم در چاپ‌های بعدی با دقت بیشتری به ویرایش این اثر معتبر و سودمند همت گمارند و اثری آراسته و به دور از شتابزدگی در اختیار خوانندگان قرار دهند.

۱۵. P.61: مترجم عنوان کتابی به نام /Return to Laughter/ را «بازگشت به لاش» ترجمه کرده است که غلط است. اسم خاص نیست و به معنای «خنده» است و تلفظ آن نیز به صورت «لافترا» می‌باشد (ص ۸۲).

۱۶. PP.56-57: به جز یک پاراگراف بقیه‌ی پاراگراف‌ها (۵ پاراگراف) حذف شده است. نگاه کنید به عنوان «یافته‌های گمراه‌کننده» (صص ۷۷-۷۹).

۱۷. PP.122: مترجم در عنوان جدول اصطلاح /outstanding debts/ را «اخذ وام» ترجمه کرده است که صحیح آن «بدهی‌های پرداخت نشده» می‌باشد (ص ۱۵۷).

۱۸. P.168: اصطلاح /to stand on one's head/ به معنای «روی سر ایستادن» است که در چهارچوب فکری چمبرز، به معکوس کردن ارزش‌ها و هنجارهای دانش تخصصی متعارف اشاره دارد، در حالی که مترجم، واژه /Head/ را به معنای «ریاست» پنداشته است (ص ۲۱۱).

۱۹. P.168: از کسی به نام ویل راجرز در نشریه‌ای به نام /The Illiterate Digest/ نقل قولی ذکر کرده است. مترجم عبارت /Illiterate Digest/ (یعنی نشریه‌ای که به طور خلاصه مطالبی در مورد بی‌سوادان منتشر می‌کند) را به عنوان شخصی به نام «دایجست